

Protestantse Gemeente Boxtel

7 APRIL 2023

GOEDE VRIJDAG

Wij beginnen de viering in stilte met ontsteken van de Paaskaars

LIED 589 O LICHAAM VAN HET WOORD (COUPLET 1 T/M 4)

GEBED (DOOR W.)

Lezing Exodus 12: 21-28 (door T.)

Toen riep Mozes de oudsten van Israël bij elkaar. 'Elke familie moet een lam of een bokje kiezen,' zei hij, 'en dat moet worden geslacht als pesachoffer. Laat ieder daarna een bos majoraantakken nemen, die in de schaal met bloed dopen en het bloed aan de bovendorpel en aan de beide deurposten strijken. Ga dan tot de morgen de deur niet uit, want de HEER zal door Egypte heen gaan om het te straffen.

Maar ziet hij bij een deur bloed aan de bovendorpel en aan de posten, dan zal hij die deur voorbijgaan, hij zal de doodsengel geen toestemming geven om uw huizen binnen te gaan en u te treffen.

Dit voorschrift blijft voor u en uw kinderen voor altijd van kracht. Ook als u eenmaal in het land bent dat de HEER u zal geven, zoals hij heeft beloofd, moet u dit gebruik in ere houden. En als uw kinderen dan vragen: "Wat betekent dit gebruik?" antwoord dan: "Wij brengen de HEER een pesachoffer omdat hij de huizen van de Israëlieten voorbij is gegaan toen hij de Egyptenaren strafte; ons heeft hij gespaard." Toen knielden de Israëlieten en bogen ze zich diep neer, en ze deden wat de HEER aan Mozes en Aäron had bevolen.

Lied Psalm 22: (couplet 1 en 10)

1. Macht – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 1-2.11-14: (door T.)

Jezus bij Pilatus

1. Het werd ochtend. De leiders van de priesters en de leiders van het volk besloten dat Jezus gedood moest worden. 2 Ze

boeiden Hem en brachten Hem naar Pontius Pilatus , de landvoogd.

11 Toen werd Jezus naar stadhouder Pilatus gebracht. Pilatus ondervroeg Hem: "*Ben Jij de koning van de Joden?*" Jezus zei: "*U zegt het zelf.*" 12 De leiders van de priesters en de leiders van het volk vertelden waar ze Hem van beschuldigden. Maar Jezus antwoordde niets. 13 Toen zei Pilatus tegen Hem: "*Hoor Je dan niet waar ze Je allemaal van beschuldigen?*" 14 Maar Jezus antwoordde hem op geen enkele vraag. Daar was Pilatus erg verbaasd over.

Meditatie (door W.)

Jezus en Pilatus staan beiden achter de tralies, want de vraag blijft in deze confrontatie wie gevangen is en wie vrij.

De figuur van Jezus draagt een Joodse gebedsmantel als kleed en op de mond zit een pleister geplakt. Jezus is monddood gemaakt, hij zwijgt.

Pilatus is verbeeld als zinnebeeld van de macht; hij heeft geen gezicht. Hij is een en al pet en uniform en 'vuurt' zijn vragen op Jezus af. Zijn gestalte draagt verscholen in zich de beelden van hedendaagse heersers en in zijn hand staat de massa uitgetekend, op wiens gunst hij aangewezen is en door wie hij zich laat leiden.

In rode banen komt het gejoel van het gepeupel als aanklacht de getraliede ruimte binnen.

lied 587 Licht voor de wereld, couplet 1

2. Waarheid – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 15-19 (door T.)

15 Pilatus had de gewoonte om op het feest een gevangene vrij te laten. De mensen mochten zelf beslissen wie ze vrij wilden hebben. 16 Op dat moment zat er een gevaarlijk man

gevangen: Barabbas. 17 Omdat ze nu toch bij hem waren, vroeg Pilatus aan de mensen: "*Wie willen jullie dat ik deze keer vrijlaat: Barabbas, of Jezus die de Messias wordt genoemd?*" 18 Want Pilatus wist dat ze Jezus gevangen hadden genomen omdat ze jaloers waren. 19 Terwijl hij daar zo zat om over Jezus recht te spreken, kreeg hij een bericht van zijn vrouw. Ze liet hem weten: "*Bemoei je niet met deze onschuldige man. Want ik heb vannacht in een droom veel verdriet om Hem gehad.*"

Meditatie (door W.)

De vrouw van Pilatus heeft in een droom gezien wie Jezus werkelijk is; de Messias uit de Joodse verwachting, die als een Zaddik, een rechtvaardige, op een ezel Jeruzalem zal binnenrijden. Dat visioen vormt het gelaat van Jezus. Zij ziet veel meer dan haar man Pilatus. Daarom zijn er in haar gezicht zoveel ogen.

De tralies zijn er nog wel zoals in het eerste beeld maar ze worden onderbroken. De machthebbers en degenen die zich door die machthebbers laten beïnvloeden links en rechts, staan buiten het visioen, buiten de hoop.

lied 587 Licht voor de wereld, couplet 2

3. Medeplichtigheid – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 24–25(door T.)

20 Maar de leiders van de priesters en de leiders van het volk stookten de mensen op. Ze moesten Pilatus vragen om Barabbas vrij te laten en Jezus te laten doden. 21 Pilatus vroeg: "Wie van de twee moet ik van jullie vrijlaten?" Ze riepen: "*Barabbas!*" 22 Pilatus zei tegen hen: "*Wat moet ik dan doen met Jezus die de Messias wordt genoemd?*" Ze riepen allemaal: "*Hij moet aan het kruis!*" 23 Pilatus zei: "*Wat heeft*

Hij dan voor kwaad gedaan?" Maar ze schreeuwden nog harder: "Aan het kruis met Hem!" 24 Pilatus zag dat niets hielp om Jezus vrij te krijgen. Het dreigde een hele rel te gaan worden. Hij liet een kom water brengen. Hij waste daarmee zijn handen als teken dat hij niet schuldig was aan de dood van Jezus. En hij zei: *"Ik ben onschuldig aan de dood van deze man die onschuldig is. Jullie moeten zelf maar zien wat ervan komt."* 25 Het hele volk riep: *"Het kan ons niet schelen wat ervan komt. Wij en onze kinderen zullen de gevolgen dragen van zijn dood!"* 26 Toen liet Pilatus Barabbas vrij. Maar Jezus gaf hij aan de soldaten. Ze moesten Hem eerst zweepslagen geven en Hem daarna kruisigen.

Meditatie (door W.)

De massa schreeuwt om Jezus' veroordeling. Niemand weet meer wie begonnen is. Iedereen roept elkaar maar na, zoals zo vaak. Pilatus laat Jezus geselen en Barabbas gaat vrijuit. Als duizenden van zijn lotgenoten –ook in onze tijd- wordt hij vernederd en getrapt. Pilatus wast zijn handen in onschuld. De grote handen van de macht. Hij zoals veel machthebbers zijn er blind voor, dat de kom is gevuld met het bloed van de onschuldigen. Wie is echt schuldig? Hij die stem geeft aan het volk of de massa die hem in het zadel houdt? Het water in de kom is het bloed van wie slachtoffer zijn van het onrecht en machtsmisbruik. En er wordt maar gepraat en geconfereerd, Rondom dit bloed dat kleeft aan de handen van de Pilatus van alle tijden, staan de met vuisten gebalde massa's, de bloedige onlusten, de dagelijkse actualiteit. In een dictator krijgt het kwaad een gezicht, maar niet in wie achter de schermen de macht hebben. Het gevoel overgeleverd te zijn aan de anonieme machten buiten ons, geeft ons vaak een gevoel van machteloosheid omdat het groter is dan onszelf. Goed en kwaad zijn niet alleen buiten ons, maar binnen onszelf. Ieder mens heeft moed en kracht nodig om de tragiek van het leven aan te kunnen en het goed en kwaad dat in ons woont tot een menselijke maat te houden.

lied 587 Licht voor de wereld, couplet 3

4. Willekeur – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 27–30 (door T.)

27 De soldaten namen Jezus mee naar het gerechtsgebouw. Daar riepen ze alle soldaten erbij. 28 Ze trokken Hem zijn kleren uit en deden Hem een paarse mantel om. 29 Ze vlochten een kroon van doornakken en zetten die op zijn hoofd. Ook gaven ze Hem een rieten stok als staf in de hand. Toen vielen ze voor Hem op hun knieën en zeiden spottend: "*We groeten U, koning van de Joden!*" 30 Ze bespuugden Hem, pakten de rieten stok en sloegen Hem ermee op zijn hoofd

Meditatie (door W.)

Pilatus laat Jezus geselen. Barabbas mag tot zijn verwondering het hoofdbureau verlaten. Jezus wordt geslagen en gemarteld. Pilatus wordt de beul, die het leven van Jezus in zijn macht heeft. Bang voor zijn eigen hachje kiest Pilatus voor het volk en maakt zichzelf zo tot beul. Waar eigen belang in het geding is worden telkens mensen geofferd. De beulen spelen hun spel met Jezus. Als duizenden van zijn lotgenoten in onze tijd (de rapporten van Amnesty International spreken boekdelen) wordt hij vernederd en vertrapt geslachtofferd door haat en machtswellust. Overal ter wereld lijden de goede, rechtvaardige en onschuldige mensen. Monddood gemaakt en vastgebonden confronteren zij ons met het kwaad in onszelf. Niemand die dat verdient. Deze schildering is gemaakt op een ondergrond van berichten over schendingen van mensenrechten en martelingen

lied 587 Licht voor de wereld, couplet 4

5. Leed – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 31-32 (door T.)

31 Toen ze er genoeg van hadden om Hem te bespotten en belachelijk te maken, deden ze Hem de mantel weer af. Ze trokken Hem zijn eigen kleren weer aan. Daarna namen ze Hem mee om Hem te kruisigen. 32 Onderweg dwongen ze een man om Jezus' kruis te dragen. Dat was Simon uit Cyrene.

Meditatie (door W.)

Eén wordt uit de rij gehaald en gedwongen mee te doen. Simon van Cyrene. Hij moet het kruis dragen, waaronder de Jood Jezus bezwijkt. Het kruis waaronder in het voetspoor van Jezus miljoenen zijn bezweken. Het rood van bloed en tranen bepaalt de kleur van dit schilderij. Het is helaas van alle tijden.

Soms helpen wij het kruis van een ander te dragen. De ene keer gewild, de andere keer overkomt het ons en hebben we geen keuze.

Soms lijkt het of je onder je eigen kruis bezwijkt. Bijvoorbeeld als ziekte of lijden je overkomt. Dan kan het zijn dat je een schuldige probeert aan te wijzen. Je ziekte als straf. Maar ziekte en lijden hebben geen zin op zich en zijn zeker geen straf. God lijdt met de lijdenden. Hij geeft kracht om je kruis te dragen en om zin te geven aan het omgaan met dat wat jou overkwam.

6. Dood – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 33-38 (door T.)

Jezus aan het kruis

33 Ze kwamen bij de plek die Golgota heet. Dat betekent 'Schedelplaats.' 34 Ze wilden Jezus zure wijn gemengd met gal te drinken geven. Maar toen Hij proefde wat het was, wilde Hij het niet drinken. 35 Ze spijkerden Hem aan het kruis. Daarna gingen ze zitten dobbelen om zijn kleren te verdelen. Zo

gebeurde wat de profeet vroeger had gezegd: *'Ze hebben mijn kleren onder elkaar verdeeld. Ze hebben er om geloot.'* 36 Ze bleven daar zitten om Hem te bewaken. 37 Boven zijn hoofd hingen ze een bord waarop stond waarom Hij de doodstraf had gekregen. Er stond op: *'Jezus, de koning van de Joden.'* 38 Naast Hem werden twee moordenaars gekruisigd. De één links en de ander rechts van Hem.

Meditatie (door W.)

De kruisiging van Jezus staat niet op zichzelf. Hij is en wordt steeds opnieuw gekruisigd in de miljoenen slachtoffers van geweld en terreur. Zoals nu in Syrië, Irak, in Somalië, Eritrea en nog in de afgelopen weken in London, in Caïro, Alexandrië en Stockholm..

De kruisiging is een fragment uit een veld vol kruisen.

Een bladzijde uit het boek van een bloedige mensengeschiedenis. Onder de kruisen worden berichten over politieke moorden zichtbaar.

Het is moeilijk om te blijven vertrouwen in een betere wereld. Zo wordt de hoop op gerechtigheid soms maar een klein kaarslichtje in de wind, dat we moeten beschermen door onze handen eromheen te houden. We kunnen cynisch worden en zeggen dat alles toch zinloos is, maar uiteindelijk hebben we onszelf ermee.

lied 587 Licht voor de wereld, couplet 5

Lezing Matteüs 27: 39-49 (door T.)

39 De mensen die voorbij kwamen, scholden Hem uit. 40 Ze schudden spottend hun hoofd en zeiden: *"Hé, Jij die de tempel afbreekt en in drie dagen weer opbouwt! Red Jezelf, als Je de Zoon van God bent! Kom eens van dat kruis af!"* 41 De leiders van de priesters, de wetgeleerden en de leiders van het volk en de Farizeeërs zeiden hetzelfde. 42 Ze zeiden ook: *"Andere mensen heeft Hij gered, maar Zichzelf kan Hij niet redden! Hij*

is toch de koning van Israël? Laat Hij dan van het kruis afkomen! Dan zullen we in Hem geloven. 43 Hij vertrouwt toch zo op God? Laat God Hem dan nu redden als Hij echt van Hem houdt. Want Hij heeft toch gezegd dat Hij Gods Zoon is?" 44 Ook de moordenaars die tegelijk met Hem waren gekruisigd, zeiden zulke dingen tegen Hem.

45 Om ongeveer twaalf uur werd het helemaal donker in het hele land. Dat duurde tot ongeveer drie uur 's middags. 46 Toen riep Jezus luid: "*Eli, eli, lama sabachtani!*" Dat betekent: '*Mijn God, mijn God, waarom heeft U Mij verlaten?*' 47 Een paar mensen die erbij stonden, zeiden: "*Hoor, Hij roept Elia!*" 48 Eén van de mensen liep naar Jezus toe. Hij doopte een spons in zure wijn, stak die op een stok en gaf Hem te drinken. 49 Maar anderen zeiden: "*Niet doen. Laten we eens kijken of Elia Hem komt redden.*" 50 Maar Jezus gaf een luide schreeuw en stierf.

Stilte: Paaskaars wordt uitgeblazen (door W.)

7. Epiloog: Hoop – voor ogen

Lezing Matteüs 27: 50-54 (door T.)

51 Op dat moment scheurde het gordijn in de tempel van boven naar beneden in tweeën. De aarde beefde en de rotsen scheurden. 52 De graven gingen open en veel gestorven gelovigen werden weer levend. 53 Ze kwamen uit de graven. En nadat Jezus uit de dood was opgestaan, gingen ze naar de heilige stad Jeruzalem. Heel veel mensen hebben hen gezien. 54 De legerhoofdman en de soldaten die Jezus bewaakten,

zagen de aardbeving en wat er allemaal gebeurde. Ze werden doodsbang en zeiden: "*Ja, dit was écht Gods Zoon!*"

Meditatie *(door W.)*

Dit is het moment van werkelijk zien: Waarlijk deze was een kind van God! In deze gebroken mens laat God zich kennen. Deze blijft, opgestaan uit vernietiging en geweld, ons inspireren en bemoedigen.

Er is godsverlatenheid, maar daar doorheen vertrouwen op nieuw leven, op toekomst, op een droom van gerechtigheid die ooit werkelijkheid wordt, omdat God ons niet in de steek laat. De duiven van de Geestkracht van God wieken in dit beeld de wereld in.

Het Bijbelboek wordt dichtgeslagen *(door T.)*

lied 587: Licht voor de wereld, couplet 6

Overweging *(door W.)*

Lied 590: Nu valt de nacht

Voorbeden

W: Heer bidden wij om bevrijding
voor allen die het slachtoffer zijn van geweld en terreur.

T: Heer bidden wij om uitzicht
voor allen die gebukt gaan om overleving in het dagelijkse bestaan.

W: Heer bidden wij om troost
voor allen die gekweld worden door verdriet en eenzaamheid

T: Heer bidden wij om barmhartigheid
voor allen die gevangen zitten in schuld

W: Heer bidden wij om geloof
voor allen die het vertrouwen kwijt zijn in zichzelf en anderen

T: Heer bidden wij om mededogen
voor allen die lamgeslagen zijn door hun machteloosheid

waarna gezongen wordt

Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e e - lei - son
Ky - ri - e e - lei - i - son

Aan het slot van de gebeden kan - wie wil - een bloem bij het kruis leggen en in stilte een voorbede doen.

Orgelspel

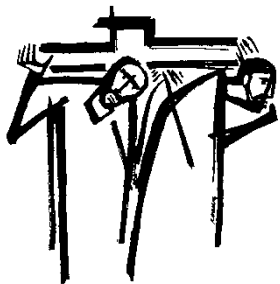
Samen bidden wij het gebed van onze Heer:

A: **ONZE VADER...**

*Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw Naam worde geheiligd, uw Koninkrijk kome,
uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk, en de kracht,
en de heerlijkheid in eeuwigheid.
Amen*

Slottekst (door W)

Vroeg of laat stoot elk mens
z'n kop
tegen die ellendige
dwarsbalk,
die je leven tot een kruis
maakt: je wordt ziek,
ernstig ziek,
je krijgt een ongeval, -
degene die je lief hebt sterft,
je carrière wordt gebroken,
je wordt bedrogen,
in de steek gelaten door man of vrouw,
ze ruïneren je, werken je tegen.
Je raakt zonder werk, voelt je
uitgestoten,
je kunt niet meer mee, je wordt oud...
Deze kruisbalk kan alle vormen
en afmetingen aannemen,
kijkt niet naar titels, je naam, je aanzien,
de dikte van je portefeuille, je relaties.
Je bent gelukkig, alles gaat goed,
en dan plotseling... die ellendige dwarsbalk,
die van je leven één groot kruis maakt.

En er is geen keuze:
je draagt je kruis,
of het kruis zal je verpletteren.
Goed dat er dan mensen zijn
die met je begaan zijn,
en je kruis helpen dragen,

als Simon van Cyrene en zovele anderen.

**lied 576a: O hoofd vol
bloed en wonden**

(couplet 1 en 7)

*In stilte verlaten we de
kerk*

